

TREVENNEN

Nr 18

Høsten 2024

Kan du bli vår nye kasserer?

Vi trenger hjelp til dette arbeidet, det er ikke et omfattende arbeid for den som har slik erfaring.

Vennligst ta kontakt på kontakt@treetsvenner.no

Nyhetsbrev

Treets Venner ønsker å oppdatere dere og ha tettere dialog ved å sende ut nyhetsbrev, med ambisjoner om utsendelse ca. en gang i måneden. Redaktør for nyhetsbrevet er Vera Johannessen. Vi håper at de av dere som har fått ny epostadresse, sender den til oss slik at dere også får nyhetsbrevet. Ellers se også vår webside treetsvenner.no og Facebook-siden vår facebook.com/TreetsVenner

INNHold

Fra redaktøren	s 4
Bedre beskyttelse av trær på verneverdig privat grunn	s 6
Arboristen - Trepleieren	s 11
Utflukt til Værne Kloster	s 12
Ny veileder om hundremeterskogen	s 15
Treets Dag 2024	s 16
Plant et tre og få skygge om 30 år?	s 18
Kart over Oslos trær og grøntarealer	s 20
Dialog gir håp for Sarpsborgs 100 år gamle lindetrær	s 22
Spøkelsestrær	s 24
Treet som fikk lov til å bli stående	s 26
Trevennprisen 2024	s 32
Feil og Fakta om god beskjæring	s 33

Trevennen nr. 18 Høsten 2024 Medlemsblad for Treets Venner

Treets Venner
c/o Det norske Hageselskap
Postboks 53 Manglerud
0612 Oslo

www.treetsvenner.no
www.facebook.com/TreetsVenner
Konto: 7874.06.45861

Redaktør: Sissel Rogne
sisselrogne@mac.com

Layout: Gaute Hjartåker
gautehjartaaker@hotmail.com

Redaksjonen avsluttet 01.10.2024

Fra redaktøren

Vi har i dette nummer av TreVennen lagt vekt på kampen om å beholde store trær i urbane strøk. Her registrerer vi at arkitektperlene som fremheves som ikoniske villaer har en fellesnevner; de har tatt vare på trærne og er bygget mellom dem.

Videre ser vi den gledelige interessen og engasjementet som skjer i nabolag for å ta vare på «våre trær». Når slike trær er truet blir vi ofte kontaktet for hjelp. Det skulle vi gjerne gjort mer av, men vi er et lite styre av frivillige med meget begrenset kapasitet, og ofte er det for sent å redde trærne. Det vi hadde håpet var at ved slike saker ville vi fått flere nye og helst aktive medlemmer. Dermed kunne vår kapasitet økes. Så hjelp oss å bli flere! Vi satser derfor på mer på å holde kontakten med dere og øke interessen for trær og deres betydning for oss alle gjennom nettsiden vår treetsvenner.no eller i Facebook på facebook.com/TreetsVenner.

Aller viktigst er det for oss å få til bedre lovregulering av beskyttelse av gamle trær, enten de er offentlig- eller privateide. Derfor er det viktig at vi kartlegger store og gamle trær¹, for jo større de er jo mer utsatt er de i en storby. Er de ikke registrert kan de lett «bli borte». Vi skrev nylig på nettsiden hvordan Bymiljøetaten i Oslo har begynt kartlegging av store, gamle trær, en prisverdig innsats til etterfølgelse i andre byer. Treets Venner ville gjerne rekruttere medlemmene til å registrere slike trær, men naturbase, som kommunene bruker, er ikke åpen for registrering fra allmenheten.

I samarbeid med Naturvernforbundet har vi så smått startet å registrere verneverdige trær i artsdatabanken.no. Dette er ikke ideelt fordi det ikke er noe sted i skjemaet der man kan registrere treets omkrets. Men det har vi løst ved at vi har bare skrevet omkretsen inn i kommentarfeltet. Vi ønsker jo at registreringene oppdages i byggesaksbehandlingen, slik at å bevare trærne kan vektlegges før det skjer graving eller nybygging.

¹ <https://treetsvenner.no/2024/1-100-store-og-gamle-traer-kartlagt-i-oslo/>

Og her er det en viktig oppgave for våre medlemmer! Følg med på nye saker i kommunen din. Det er avgjørende viktig å påvirke prosessene tidlig, og påklage vedtak der trærne ikke vernes. Ta også gjerne kontakt med oss på kontakt@treetsvenner.no, om vi ikke har kapasitet til å prosedere slike saker kan vi ofte gi gode råd, men det er viktig å få disse tidlig. Alle som har kontakter og muligheter for å påvirke reguleringer lokalt og nasjonalt må bruke disse.

Naturmangfoldloven beskytter bare spesifikt «hule eiker», dvs eiker med omkrets minst to meter 130 cm fra bakken, men ikke store trær generelt og heller ikke truede arter. Bytrærne er det viktigste elementet for å beholde og biologisk mangfold, naturene og menneskers mentale helse i en stresset og stressende by, og er avgjørende viktig for å takle effekten av klimaendringene. Vi må nok få tilbake muligheten for å frede trær som et naturreservat fordi store gamle trær er nettopp unike økosystem. Vi må derfor i større grad la våre synspunkter synes i media for å kunne få dette til.

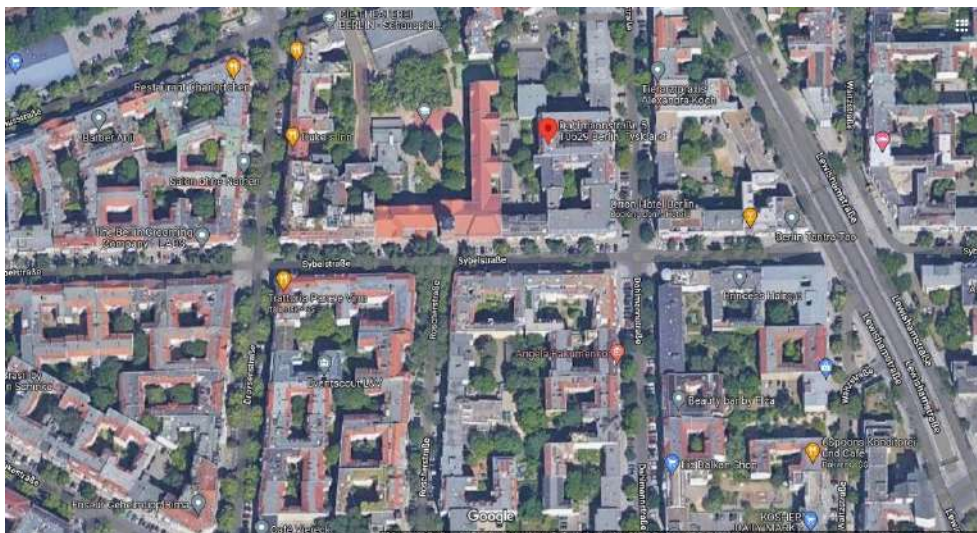
Villa Bjart Mohr er utropt til en av Norges fineste.

BEDRE BESKYTTELSE AV VERNEVERDIGE TRÆR PÅ PRIVAT GRUNN

Ola Myklebost

Flere norske bykommuner har gode og prisverdige forvaltningsplaner for trær på offentlig grunn.¹ Dette er godt gjennomarbeidede dokumenter, som legger vekt på trærnes verdi for trivsel, miljø, økologi og klimasikkerhet, og setter strenge grenser for felling av store, gamle, rødlistede eller spesielt verdifulle trær ut fra plassering eller historie.

Likevel ser vi skuffende ofte at disse klare bestemmelsene settes til side når det er snakk om økonomi, eller infrastruktur som veier, - det gis dispensasjon. Dette er en evig kamp for Treets Venner, ofte basert på varsler fra engasjerte naboer, der vi heldigvis nå har fått drahjelp av NRKs «Norge i rødt, hvitt og grått» og «Oppsynsmannen». I tillegg begynner erkjennelsen om at klimaendringene vil kreve mer skygge, demping av styrtregn og lokal nedkjøling pga trærnes fordampning, å synke inn.

Bygater i Berlin (Foto: Google Earth)

¹ Forvaltningsplaner for bytrær i Oslo, Bergen og Stavanger, se <https://treetsvenner.no/nyttige-lenker-til-sider-om-traer/>

I tillegg til dispensasjonsadgangen har vi en annen stor svakhet ved at disse planene hovedsakelig bare beskytter trær på kommunal grunn. Et unntak er «Småhusplanen» i Oslo, et vakkert arvegods fra gamle Aker herred, som dermed og bare gjelder i en del av byen. Men kommunen har i nyere kommuneplaner stadig bedret store, gamle trærns beskyttelse. De beskytter også private trær med omkrets over 90 eller 100 cm en meter over bakken, inklusive rotsonen, som gjerne går litt lengre ut. Dette prinsippet burde gjelde for verneverdige trær av norske arter også på privat grunn i alle urbane kommuner. Her stusser kanskje noen, og tenker typisk norsk, her skal borgerne miste styrings- og eiendomsretten til med til trærne rundt huset sitt. Men dette er på ingen måte typisk norsk, tvert imot.

Både i USA, Storbritannia, Nederland og Tyskland har man slike regler. Forskeres gjennomgang av internasjonale regler² viser at flertallet av de 44 land de undersøkte hadde beskyttelse også av trær på privat grunn. Vi spør: er treet egentlig ditt når det har vært vernet av generasjoner før deg og har lengre levetid enn du? Naturverdiene bør ikke overlates til den enkelte, de er vår felles arv og blir enda viktigere for kommende generasjoner. Dette prinsippet er kjernen i bærekraft. Store, gamle trær er faktisk utryddingstruet,³ og når de blir borte er det ugjenkallelig, og det gjelder ikke bare treet, men hele dets økosystem. I tillegg er slike trær avgjørende for blant andre de store hulerugende uglene, som har stadig større problemer med å finne husly (sett gjerne opp uglekasser).

Klassisk byggefelt, der alle trærne er borte og man må starte med å så en gressørken. Tror eiendomsutviklerne det er slik folk vil ha det? ...

² *The Legal Protection Of Urban Trees: A Comparative World Survey*, av Profous og Loeb, 2024 og «*International approaches to protecting and retaining trees on private urban land*» av Ordóñez-Barona og medforfattere i 2021

³ <https://treetsvenner.no/wp-content/uploads/2024/04/Global-Decline-in-Large-Old-Trees.pdf>

Naturmangfoldsloven verner eksplisitt i forskrift hule eiker (med unntak for de i produktiv skog!), men også rødlistede og truede arter. På rødlista⁴ finner vi en del sjeldne treslag, men veldig få arter er kommet på listen over «prioriterte arter», som gir direkte vern av loven.⁵ I tillegg har vi en del sterkt truede arter som ask og alm, som er rammet av hhv. soppen askeskuddsbeger og almesyke. Det beklagelige er likevel at disse reglene bare verner store trær, vanlige urbane «hundremeterskoger» og skogholt med mindre trær er svært verdifulle både som økologiske oaser og korridorer, men også for trivsel, helse og oppvekstvilkår. Og det er jo trærne under vernegrensen som skal bli neste generasjons store, gamle trær. De nøyaktige reglene i ulike land varierer selvsagt, men hovedprinsippet er at treets omkrets en viss høyde over bakken avgjør

verneverdigheten, og kravet kan variere mellom ulike treslag. I tillegg kan det være en verdiskala for treslag, kronestørrelse, høyde og alder, samt for historisk, estetisk og økologisk verdi. For eksempel Leiden i Nederland beskytter trær som er over 50 år gamle eller har en stammediameter over 50 cm 1,3 m over bakken. De kan også få økt verdi fordi de er del av en gruppe eller rekke, som f.eks. danner en viktig økologisk korridor, by- eller landskapsmessige grep, eller andre følelsesmessige, historiske eller «monumentale» forhold. I Saratoga i Silicon Valley må du søke om tillatelse for å hugge ned trær i din egen hage med diameter over 30 cm, mens Pacific Grove, en annen kommune i California, har satt grensen til 15 cm og får du felle et slikt tre må du plante tre nye trær. Hvis du ikke har plass i egen hage kan du plante dem på offentlig sted som f.eks. en park.

... Nei! De fleste vil nok foretrekke Sverre Fehns tilnærming, som her rundt Villa Schreiner.

⁴ <https://artsdatabanken.no/lister/rodlisterforarter/>

⁵ <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/arter-naturtyper/truede-arter-og-naturtyper/forvaltning-av-den-mest-trua-naturen/>

Så det er egentlig heller typisk norsk å si at «det er jo bare et tre, skogen er jo full». Eventuelt, som ofte er regelen både her hjemme og andre steder, man tror man bare kan plante et nytt i nærheten. Dette tiltaket er dessverre en svært dårlig løsning, ja mest «grønn-sminke». Et lite tre fra hagesenteret har minimal verdi sammenlignet med et mer enn 100 år gammelt tre som vanligvis skal vernes. Disse store gamle trærne er genetisk svært mangfoldige og har altså vist seg levedyktige over lang tid, de har vokst med utviklingen av området, noe som er økologisk og klimamessig avgjørende. De er vert for omfattende og komplekse økosystemer, også i jordsmonnet, som selvsagt går til grunne når de felles, og for disse er det viktig at slike trær ikke står for langt fra hverandre. Da kan artene både spre seg og, ved å møte andre individer, opprettholde den avgjørende genetiske biodiversiteten. Videre er nyplanting selvsagt en helt utilstrekkelig erstatning for det estetiske og miljømessige tapet. Å tro at dette er en akseptabel kompensasjon, er på alle måter meningsløst, på samme måte som å forveksle en granåker med «skog». Å plante et nytt tre må ikke bli en billig sovepute for eiendomsutviklere, huseiere eller vaktmestere som vil ha mer sol eller utsikt, eller mindre

kvister og blader, såkalt «bøss».

Et annet viktig poeng er å hindre at utbyggere får felle alle trærne på tomte før man bygger hus, eller har fått fullført saksgangen i en reguleringsplan. Det fremstår sikkert praktisk for utbygger, men de nakne boligområder er økologiske og estetisk ødeleggende. Det må jo være mye bedre å spare trærne, så kan boligkjøperne eventuelt velge å ta noen ned, men kan også umiddelbart ha glede av de etablerte trærne. Det vil ellers ta flere tiår før man har fått opp store trær, og den eksisterende biodiversiteten og økologiske verdier er rasert. Store verdier er derfor ødelagt både for fellesskapet og de som kjøper husene.

I Fyrstikkbakken i Oslo bygget de terrassen rundt dette flotte furutreet, som kan pyntes til juletre hvert år.

Bildet viser hvordan en utbygger kjapt tok ned et tre i Oslo, og nok regnet med at det ville bli en liten reaksjon fra kommunen, han fikk et gebyr på 200 000 kr. Sett i forhold til skaden som er skjedd og at han fikk det som han ville, kostnaden bare overføres til kundene. Vi ser også at utbyggere filer på centimeterne for rotsonevern for å presse hus opp mot vernede trær, og ikke forstår at rotsonen også må vernes mot kjøretøy som komprimerer bakken.

Plan- og bygningsloven gir kommunene anledning til å begrense borgernes råderett over egen eiendom. Du får ikke lov til å endre et vindu

i fasaden uten godkjenning, så det er derfor naturlig at trær med høy verdi for miljø og samfunn også må defineres i reguleringsplanene som kriterier for utviklingen av eiendommen.

Kriteriene vil kunne variere ut fra lokale forhold, f.eks. vil man kanskje nord i landet verne trær av mindre størrelse, prioriterte arter kan variere, og politikk krever ofte kompromisser.

I Leiden har de et detaljert poengsystem for å verdisette trærne, et system som kan tilpasses norske forhold, eller man kan lage enklere og mer firkantede regler.

Problemet da kan bli at når det blir for firkantet blir det lettere å gi dispensasjon, noe som vi ellers ser kanskje det største problemet for vern her til lands. Et poengsystem kan være strengt på de virkelig verdifulle trærne og noe mer liberalt på de som det er mange av.

Treets Venner vil arbeide for at det innføres bestemmelser som i småhusplanen i flest mulig kommuner, og vil gjerne arbeide sammen med engasjerte medlemmer og politiske partier for å gjennomføre dette i flest mulige kommuner.

Her skulle de bygge flere hus, og tok ned den fine furua på grensen uten lov. 200 000 i bot.

ARBORISTEN - TREPLEIEREN

Sissel Rogne

Arboristen kan hindre trefelling ved å gi råd for å pleie, eller beskjære slik at trær kan bevares for flere nye tiår. Vi møtte Fredrik Stea Wiik fra Risør (Fredriks trepleie) i ferd med å sette stag på en gammel eik der snøen hadde spjæret to kjempstore grener.

- De vanligste oppgavene er å beskjære små og stor trær for private, men det er for lite å leve av i dette området så det blir også endel trefelling.
- Men det er positive trender: mer fokus på bevaring, kommunene har økt sin etterspørsel og kjenner nå til arboristene, økt bruk til faglige vurderinger ved nabodiskusjoner om bevaring av trær, så det blir flere rapporter for trebevaring.
- Folk trenger kunnskap om hva arboristene kan hjelpe med og at det er forskjell på arborister og gartnere.
- Jeg synes det er gledelig at etterspørselen etter oss øker også på større vedlikehold av parker og grøntanlegg. Jeg liker å være ute og at det er et fysisk yrke, det er morsomt å arbeide praktisk i trekronene. Derfor må arborister ha god fysikk og ikke ha høydeskrekk.

Teknisk fagskole er grunnutdanningen, deretter 2 års deltidsstudium (60 studiepoeng) med teori/forelesninger, praktiske øvelser, oppgaveløsning både hjemme og på skole, prøver/ tester og praksisdager. Studiet gjennomføres på Fagskolen på Vestlandet, avdeling, Ulvik i Hardanger.

<https://utdanning.no/utdanning/fagskulenvestland/arborist>

UTFLUKT TIL VÆRNE KLOSTER

Mona Ranvik (bilder)

I juni arrangerte Treets Venner en utflukt til Værne Kloster, med omvisning og historie av Arnulf Johannessen.

Turen gikk til:

Alby gård, Moss. Et anlegg anlagt som lystgård. Albyealleen frem mot gården er plantet rundt 1860. Alleen er trolig Jeløys lengste og trangeste.

Parken på Værne kloster herregård. En vakker engelsk, eller nyromantisk hage. Den er meget urørt og vegetasjonen består av store lindetrær og et praktfulle blodbøker. Her kan man oppleve en sakral stemning, grunnet tunge trekroner og ruinene etter Værne Kloster kirke.

Søsters Hvile. En gjennomført bøkелund med store gravhauger fra jernalder/ vikingtid.

Telemarkslunden. En vakker og særegen blanding av svære eike- og bøketrær.

NY VEILEDER OM HUNDREMETERSKOGEN

Sissel Rogne

Hundremeterskog og nærnatur er et tema som stadig flere er opptatt av og blir nå løftet frem av flere instanser. Nylig ga Oslotrær i samarbeid med bymiljøetaten ut «Håndbok for hundremeterskog». Den omhandler temaene hvordan plante trær og restaurere natur i nærmiljøet ditt sammen med nabolaget og dermed hvordan man kan pleie eksisterende hundremeterskoger og nærnatur.

Det er flott at man vil etablere nye hundremeterskoger, men dette tar tid. Derfor er vi i Treets Venner meget opptatte av å ta vare på eksisterende bynaturen og hundremeterskoger. Her har vi nytte av veilederen. De momenter som er viktig ved å anlegge en ny hundremeterskog, er samtidig en liste over hva som er karakteristisk for eksisterende hundremeterskoger og verdier i dem verdt å systematisk ta vare på: blanding av gamle og nye trær, store og små trær, forskjellige tretyper, norske trær med riktig klimasone. All nærnatur bør ha en litt skjøtsel, enten den er gammel og god Hundremeterskog eller en nyetablert. Også dette tar veilederen opp med en systematisk gjennomgang. Og husk; gode råd hentes hos arborister, de gir råd slik at man unngår å felle trær. Det tar minst 50 år å få et stort og flott tre, men bare noen minutter å felle det. Last ned hele veilederen på www.treetsvenner.no eller fra <https://www.oslo.kommune.no/slik-bygger-vi-oslo/oslotrar/#gref> som også har andre nyttige artikler.

TREETS DAG 2024

Vera Johannessen

Treets dag som denne gangen ble avholdt 22/9 i Iladalen park, er en viktig dag også for Treets Venner, fordi her møter vi et bredt publikum for deling av kunnskap og skaper enda mer engasjement.

På Treets dag var det mange aktiviteter og innslag. Vår styreleder, Eirik Rudi Wærner holdt to foredrag: 1: Trærs betydning og verdi. 2: Vern av trær, bl.a. i borettslag og sameier.

Vi hadde mange hyggelige personer innom vår stand og meningsfulle og givende samtaler om mange aspekter ved trær i våre bomiljøer og nærområder.

Styreleder Eirik Rudi Wærner på stand

PLANT ET TRE OG FÅ SKYGGE OM 30 ÅR?

Sissel Rogne

Opprinnelig publisert som leserbrev i Aftenposten.

I Aftenposten 26 mai vises det til at barn holdes inne pga varmen (60 grader i solen, 25 i skyggen), og løsningen er å plante trær. Ja, treplanting er viktig, også for et bedre liv i endret klima, men det tar lang tid før de gir betydelig skygge og avkjøling. Enda viktigere er det å ta vare på byens store trær og sørge for at reguleringsplanene krever ivaretagelse av eksisterende trær.

Hvilken status har store gamle trær i Norge? Vi skulle anta at de har helte-status siden de er en viktig del av løsningen for både klima- og naturmangfolds- krisen og et godt levested. Men vi ser at i Norge har vi en manglende forståelse av store gamle træs betydning. Det første en utbygger gjør er å hugge alle de store trærne, og de som flytter inn må starte fra scratch. Utfordringen er størst i tettbebygde strøk, der gevinsten er størst. Store trær har greid å overleve byens endringer, de er blitt økosystemer der mikroorganismer, insekter og fugler kan bo. De bidrar til å regulere temperatur og nedbørseffekter når været blir varmere, villere og våtere. Men hva skal til for å få til holdningsendringer hos byens befolkning, vaktmestere, utbyggere, Vegvesen, arkitekter og byplanleggere? Byen New York har startet et prosjekt som har blitt viktig for livskvaliteten i byen; NY million Trees Project. Noe å prøve ut i norske byer?

Gamle trær er en særdeles viktig del av klimaløsningen for byer. Først og fremst bevaring! Skygge blir mer og mer viktig for helse og trivsel: Barnehager med risikoangst som fjernet trær og innførte gummasfalt må nå holde barna inne på varme dager. Bygater med trekker er svale i solsteiken fordi mikroklimaet i skyggen er flerfoldige grader lavere. I mai har vi satt varmere rekord igjen! Og mer kommer. Hva kan så hver enkelt bybeboer gjøre?

Fra New York har det gjennom «NY million Trees Project» blitt etablert et treprogram som inkluderer både fadderskap, kunnskapsbygging og treplanting gjennom å involvere nabolaget. Trær registreres og pleies på profesjonell måte. Ikke minst er det strenge straffer for å «utføre arbeid» på trær uten en spesiell tillatelse fra Forestry Division. California er også ledende på området, der det allerede er innført strengt vern av alle store gamle trær uavhengig av om det er privat eller ikke.

I Norge ser vi i foreningen Treets Venner en økende grad av frustrasjon over hvorledes store, gamle trær blir behandlet. Står de i veien for fjordutsikt, sol, eller gir blader og bøss på plener og fortau, eller gjør restaureringsarbeid, vei- og hus-bygging dyrere, ja da går store trær i bakken så det suser, gjerne med det «uslåelige» argumentet at store trær kan blåse over ende og skade noen eller noe. Det er jo «bare» å sette opp igjen et nytt tre, kjekt greit og billig, men ikke en kompensasjon for tapet! Store, gamle bytrær er ofte over 100 år gamle. De har vokst med i byens utvikling og greid å finne vann og næring. For økosystemene er alder faktisk enda viktigere. Vi registrerer et økende behov for arborister og trekunnskap, for trær må ikke bare vernes, de må pleies for å kunne fortsette å være til nytte og glede i byen vår. Tre-kunnskap må være en viktig del av fagfeltet til park, miljø, planavdeling og veg-og infrastrukturutviklingsetater i våre kommuner.

Vi kan ta et skrekkenes eksempel fra Sarpsborg kommune der de planlegger en systematisk nedhugging av sine 400 over 100 år gamle trær for å erstatte med «vedlikeholdsfrie og trygge» søyletrær og med gummigress i rabatten enkelte steder for sikkerhets skyld. Bytrær må selvfølgelig pleies; ødelagte grener kuttet og vekst reguleres. Hvis grenkragene skades ved kutting av store grener har ikke grenene muligheter for å heles, og treet kan dø tidlig. Vi kan velge alternative salttyper i veier med stor saltbelastning, og døde grener og sprekker i trærne gir faktisk mer økologisk verdi, og slike trær bør bevares og sikres med stag etc. Arborister bør brukes.

Vi i Treets Venner foreslår derfor av hensyn til klima og folkehelse at bevaring av trær, også private, blir en viktig del av alle utbygginger.

KART OVER OSLOS TRÆR OG GRØNTAREALER

Cathrine C. Engelstad

Oslo kommune har på sin hjemmeside forskjellige kart over trær som kommunen er ansvarlig for i parker og veier i bybildet. I tillegg har de prosjektet Oslotrær som er et samarbeid mellom kommunen, innbyggere og næringslivet som går ut på økt treplanting i Oslo. Bykuben har kart over egne prosjekter og kartet «Green Life» med økologiske spisesteder, møteplasser med blant annet vekt på byøkologi.

Oslo kommune ved BymiljøEtaten har 5 forskjellige kart som de bruker aktivt til planlegging av fornyelse av byens grøntarealer og som de jobber mye med for at skal gi oss god informasjon på hva som skjer og hvor i byen av trær og grønt:

<https://www.oslo.kommune.no/natur-kultur-og-fritid/trar-i-oslo/kart-over-trar-i-oslo/>

Trekroner i Oslos byggesone - dette er en oversikt over alle trær i Oslo, det er ingen utfyllende informasjon på dette kartet, man kan for eksempel se hvor det er mest eller minst trær i en bydel.

Store, gamle trær i Oslo – i denne oversikten er det kun trær som Oslo kommune har ansvar for, det er en tegnforklaringer til kartet og man kan trykke på hvert enkelt tre for mer info.

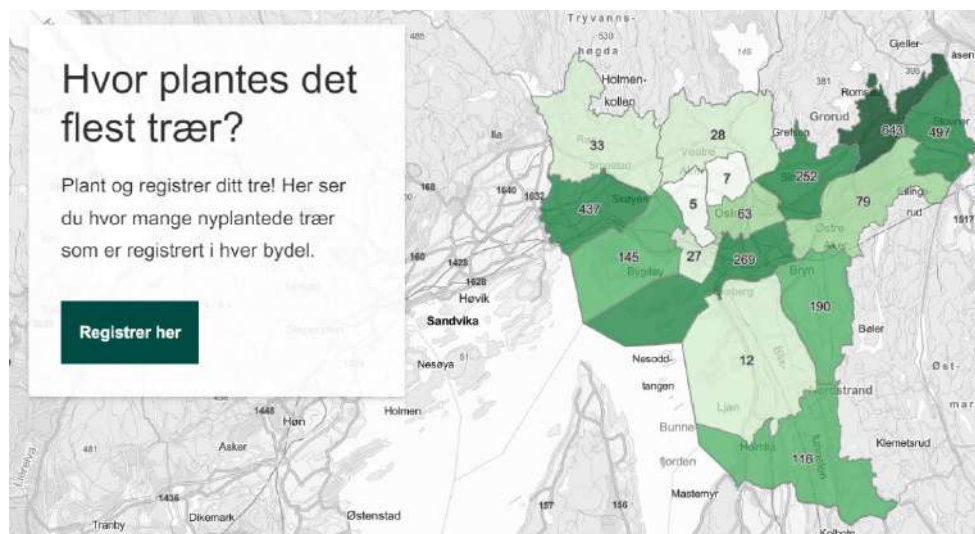
Park og trær i Oslo - dette kartet er detaljert med tegnforklaring alt fra fontener, benker, fotballmål, busker, bålpanner og veibommer for å nevne noe, og selvfølgelig trær.

Kirsebærtrær i Oslo - her er oversikt over de forskjellige type Kirsebærtrær som pryder byen vår

Nyplantede trær i Oslos byggesone - her kan du følge utviklingen av nye trær som er plantet år for år etter 2020 og antall trær for hver bydel og hvem som har plantet.

Oslotrær har som mål å få plantet mer trær i Oslo på dugnad og få med innbyggere på prosjektet, når du har plantet et tre kan/skal det registreres i dette kartet på hjemmesiden til Oslotrær:

<https://www.oslo.kommune.no/slik-bygger-vi-oslo/oslotrar/#gref>

Bykuben ble etablert i 2016 og er senter for byøkologi og spleiser byen, menneskene og naturen sammen på en «naturlig» måte med tanke på bærekraft, klima, utvikling og innovasjon.

Kart og informasjon om våre aktiviteter - her får du en oversikt over forskjellige prosjekter de har hatt i Oslo fra 2017 frem til 2023.

<https://arccg.is/1HKy4no>

Green Life Oslo - «Det Grønne kartet» utforsk det byøkologiske Oslo hvor du finner sosiale møteplasser med økologisk mat, forslag til turstier og elver i Oslo, havnepromenaden blant annet i et typisk bykart med «ting å gjøre – ting å se – spisesteder - utforsk mer av Oslo».

<https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13468945-1671098153/>

Mange andre land har spennende og velutviklede kart over trær og grøntarealer som vi kan lære mer av, i en oversikt New York har lagd av sine trær kan man adoptere et tre, en enkel og god ide for å få flere til å bry seg om og ta vare på naturen og de vakre trærne som gjør så mye positivt for oss.

DIALOG GIR HÅP FOR SARPSBORGS 100 ÅR GAMLE LINDETRÆR

Eirik Rudi Wærner

Sarpsborg kommune er kjent for sine over 400 gamle trær i vakre trerekker i og langs gatene. Byens innbyggere har et sterkt og godt forhold til trærne. Dette viste seg da kommunen tidlig i år annonserte med at de ønsket å bytte ut så mye som 200 trær over en periode på 10 år - da ble det stor oppmerksomhet og ståhei.

Historien begynte med at landskapsarkitekt og medlem i Treets venner Päivi Hilska kontaktet foreningen i sin fortvilelse over kommunens planer om å fjerne store deler av byens trerekker av lind. Kommunens plan har den nøytrale tittelen «Trerekker langs veg». Planen er noe uklar, men viser at det er ca 400 trær i byens gater. Førtiåtte av disse er tilstandsvurdert, og man konkluderer med at 20 % av trærne skal skiftes ut hvert år. Ialt 20 av trærne ble felt i våres – det er 10%. I et debattinnlegg i Sarpsborg Arbeiderblad skriver kommunen at 20 trær skal felles hver år i 10 år (det betyr halvparten av trærne). Begrunnelsen er mangesidig og uklar. Bakerst i utredningen har de argumenter som de kunne tatt fra vår hjemmeside. Men lenger fram i rapporten vises det til at trærne skal være kvistet opp til 5 meters høyde pga lastebiler. Det skinner også gjennom at det er om å gjøre at det skal være minst mulig vedlikehold av trerekkene. Et viktig moment er tydeligvis også at man ønsker trær som tåler veisalt bedre enn

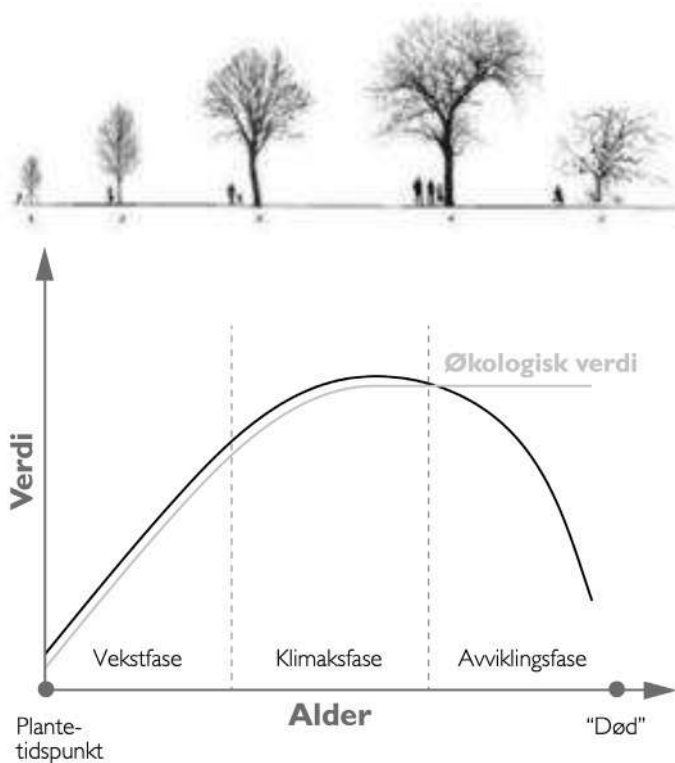
lind. Konklusjonen er at kommunen ønsker å felle trærne, og plante noe de kaller «søyletrær», som om det er en art. Man sier ikke noe om at søyletrær også trenger beskjæring i mange år etter planting.

Det ble tatt bilde av de 15 huggede lindetrærne i Hans Nilsen Hauges gate. De ble forevist to uavhengige arborister som sa at det ikke var tegn til råte (det kunne vi jo se selv også av bildene). Kommunens parkansatte hevdet at trærne var modne for utskifting etter en visuell vurdering av disse.

Der det var gjort en vurdering av autorisert arborist, så var dette kun gjort på trerekker i andre gater. Lindetrær er hardføre og de tåler godt å bo i by, men de trenger som alle bytrær å bli beskåret på en riktig måte for å forbli sunne og flotte, og til minst mulig sjenanse for trafikken. Treets Venner hadde kontaktet Sarpsborg kommune både skriftlig og telefonisk i sakens anledning og hadde skrevet avisinnlegg. Fortidsminneforeningen for Sarpsborg og Rakkestad forlangte full stopp for felling, og ba om et møte med

kommunen. Kommunen inviterte da til et møte med begge foreningene. Det ble et godt møte, der ordfører, virksomhetsleder og gartner informerte om hva som lå til grunn for tidligere vurdering om felling. Foreningene la fram sine innvendinger. Dette gikk bl. a. på at kommunen kunne bruke en annen type salt i alle-gater, at bladareal på trærne er en viktig faktor (og at «søyletrær» har mye mindre bladareal), at tilstandsvurderingen var mangelfull, at gatene er så brede at det ikke burde være noe problem å få fram store lastebiler, og at all beplantning krever skjøtsel.

Ordføreren sa at han ønsket skriftlig innspill fra foreningene og ser frem til dette, men ville ikke love at de vil gjøre noen endringer i vedtatt plan. Men det ligger i kortene at kommunen nok innser at det har hoppet for lett til konklusjonene. Ingen flere trerekker skal felles i år. Vi mener derfor at vi har en god mulighet for bedre stell av byens trær, og til å sikre at de vernes til glede for Sarpsborg bys innbyggere, og som et godt bidrag til å bevare naturmangfoldet i byen der gamle trær er essensielle. Trerekker er spesielt verdifulle fordi de representerer grønne korridorer.

Illustrasjon fra Oslo kommunes rapport «Byens trær», side 8
<https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13154699-1651670522/>

SPØKELSESTRÆR

Vera Johannessen

Hvert 10-15 år oppstår et fenomen som forvandler friske trær til «spøkelsestrær». Og fenomenet pågår i år, i skrivende stund midten av juni, og med flere tilfeller i Oslo og Bærum.

Det dreier seg om en larve som heter heggspinnmøll som kun angriper trær av sorten hegg. Trærne blir kapslet inn et spinn, eller nett, og alle knopper og blader blir spist opp. Se mer: <https://www.plantevernleksikonet.no/1/oppslag/1484/>

Potensielt kan treet dø om det blir angrepet flere år på rad. Men, trærne blomstrer også senere på sommeren. Dessuten produserer det kjemikalier, en slags gift som gjør det det blir en slags beredskap. Dette resulterer i at det kan gå flere år til det blir angrepet neste gang.

Bilder fra Tonsenhagen i Oslo

TREET SOM FIKK LOV TIL Å BLI STÅENDE

En god historie fra virkeligheten

Luise Boye Sprechler, Antrozolog

Et steinkast unna rådhusplassen i Oslo, i nabolaget Ruseløkka, ligger en liten grønn flekk av en park: Ankerhagen. Den er med store, flotte og gamle trær en oase for lokale beboere, der en god del bor i mindre leiligheter uten balkong. Parken gir muligheter for frilek for elever på Ruseløkka skole som har landets minste skolegård, for reven som gjerne lister igjennom på kveldstid og for kråkene som i perioder har deres 'kråketing' her. I Ankerhagen møttes rett og slett lokale på tvers av aldre og livssituasjoner og er med på å skape den unike stemningen midt i Oslo. Derfor kom reaksjonene fra lokalmiljøet prompte da Bymiljøetaten i Oslo i våren 2023 proklamerte at nå skulle det anlegges sykkeltrasé gjennom parken.

Planene var uforståelige for lokale beboere, da dette ikke er en opplagt rute for syklistene å ta. Det finnes eksisterende bra alternative ruter, og det er svært få syklistene som bruker området. Sykkelsti gjennom Ankerhagen ville ikke bare skjære gjennom området mellom ballplass og park, men også bli anlagt rett der det står en frisk og fin svensk asal.

Treet ble plantet på dette stedet i 1980, nettopp for å markere at her er det ikke gjennomkjørsel, men en plass til opphold, lek og restituering. Denne svenske asalen, av størrelse en lillebror i forhold til andre trær i Ankerhagen, men et fint eksemplar av arten sin, skulle 'flyttes' til en annen plass i parken. Å kutte grener og kutte over rotnettet og flytte et tre av den størrelse, var det flere, inklusiv treentreprenøren selv, som uttalte, at det var ingen garanti for at treet ville overleve. Nabolaget mistenkte at planer om å 'flytte' treet nok mer var et

forsøk på å unngå sterke reaksjoner mot felling. Paradoksalt nok var tanken om å legge sykkelsti rundt treet ikke en mulighet ifølge Bymiljøetaten – da ville man risikere å skade røttene til treet (!)

Samtlige lokale partier i Frogner bydelsutvalg partier stemte mot Bymiljøetatens planer – to ganger. Det var mediedekning av nettavisen Vårt Oslo, og også Ruseløkka Barnehage meldte seg inn i kampen. Likevel fastholdt Bymiljøetaten på at treet skulle 'flyttes' til annen plass i parken.

Men dette treet har mange venner. En av dem er gutten til artikkelens forfatter på 8 år som fra sin plass i kjøkkenet hele livet sitt daglig har fulgt med på hva som skjer i treet. «Hvilke fugler er der i dag? Det var mye snø på treet nå! Er det fortsatt mange bær? Nå blomstrer det, da har jeg snart bursdag...». Et tre er så uendelig fascinerende å følge

Treet ble barrikadert av gjerder og sykler. Plakatene fortalte tydelig budskapet. (Foto: Privat)

Ruseløkka barnehage og lokale beboere demonstrerte (Foto: Privat)

med på, og for barn er det kanskje der kimen blir lagt til å verdsette natur og forstå viktigheten av å verne om det levende rundt oss. Andre tre-venner er barnehagebarna som hver dag går forbi treet på vei til deres lekeplass, folk på vei til job på kontorer på nærliggende Aker brygge stoppe opp og nyter synes når det blomstrer – eller blir mettet av flotte bær. Treet gjør noe med oss mennesker.

Likevel fastholdt Bymiljøetaten at treet skulle flyttes for å skape plass slik syklistene kan kjøre rett gjennom parken. Men slik skulle ikke historien bli. Nabolaget barrikaderte treet med metalgjerder og de lokale barna ordnet med plakater og bannere. Barn gikk til og med i demonstrasjonstog med høye rop: «la treet stå!».

Likevel kom treentreprenøren en oktoberdag med flere store arbeidsbiler og skulle begynne å kutte og forberede flyttingen.

Men det fikk ikke de lov til. Jeg og en ansatt i nærliggende Ruseløkka barnehage hoppet inn under treet, og treentreprenøren måtte innse at dette første slaget var tapt.

Da de kom tilbake igjen mandagen etter, var vi enda bedre forberedt. Sykler og biler barrikaderte treet, og lokale hadde stått 'trevakt' fra kl. 6:45. Bymiljøetatens prosjektansvarlige så seg nødsaget til å tilkalle politiet for å fjerne oss. Vi var da 6 voksne mennesker i forskjellig alder som sto vakt inne under treet. Det var litt skummelt da både politifolk og senere også innsatsledere kom i politibiler med blålyset på. Men uten om treet sto det ytterligere med folk som slo ring om treet.

La treet stå! Barn og voksne i demonstrasjon (Foto: Axel Tonconogy)

Den eneste instansen som kan endre på Bymiljøetatens planer er Byrådet, og da daværende byråd ikke hadde uttalt seg i saken, så artikkelens forfatter det som sin borgerplikt å forholde seg til øverste demokratisk valgte organ som hadde uttalt seg i saken: et enstemmig Frogner bydelsutvalg ønsket at treet skulle bli stående. Vi fremsa dermed krav om utsettelse av planene i det minste noen dager til nytt påtroppende byråd var på plass og kunne vurdere saken. Treet sto godt hvor det sto, og det var vel ingen hast å flytte det?

Etter noen timers 'aksjonering' under og rundt treet, ga avtroppende byråd endelig utsettelse. Vi dro et stort lettelsens sukk, takket politiet og prosjektansvarlig for god håndtering, og trakk oss unna. Likevel var

nattesøvnene ikke den beste før nytt byråd for miljø og samferdsel Marit Veia (V) første dag på jobb benådet treet. Det lille treet fikk lov å stå!

Vi var utallige som jublet høyt, og det var gledestårer av lettelse hos flere – ikke minst hos en 8-årig gutt. Treet med de ufattelig mange venner står i skrivende stund vakkert kledd i vinterdrakten sin. Til våren, når det atter blomstrer, planlegger noen av oss en hyggelig Ruseløkka nabolagsfeiring og hyldest av det. Det er ikke bare urgamle, sjeldne eller spektakulære trer som fortjener venner, det gjør også de mindre trer.

Kommer du, kjære trevenn, til Ankerhagen en dag, hils meget gjerne på vårt lokale tre som, tross at det ikke er det største i parken, likevel fikk velfortjent stort engasjement.

Ruseløkka barnehagebarn brukte høstløv til å kommunisere budskapet (Foto: Privat)

Like vakker på alle årstider (Foto: Privat)

TREVENNPRISEN 2024

Ingjerd og Erik Solfjeld (forslagsstillere)

Foreningen Treet Venner ved styreleder Eirik Rudi Wærner, tildelte på Årsmøtet den 14/3 2024 hedersprisen til Knut Thorvaldsen fordi han gjennom hele sin yrkeskarriere har utvist et stort engasjement for trær og trepleiefaget.

Thorvaldsen har vært med å utvikle trefaget i Norge, en reise fra prøving og feiling, til å bli mer og mer forskningsbasert fagområde - en 50 års reise. For 50 år siden utførte man såkalt trekirurgi: Trær skulle sikres et lengre liv gjennom tiltak som hadde til hensikt å bremse råteutvikling ved å plombere hulrom og bolte, eller avstive stammer og greiner med strukturelt svake grein/stammesammenføyninger. Thorvaldsen investerte tungt i spesialutstyr for denne typer arbeider og fikk flere større kontrakter for blant annet Statsbygg hvor han blir spesielt husket for sitt trekirurgiske arbeid på trærne i alleen ved regjeringsbygget og på ulike steder ved politihuset i Oslo. Trærne står fremdeles 50 år etter og er en del av kulturarven tilknyttet et meget lite fag det finnes veldig lite nedtegnet materiale om i Norge. Trærne har i dag stor undervisningsverdi for studenter som skal lære om både nye og gamle metoder for pleie av trær.

Knut var ikke bare den siste tradisjonelle trekirurgen, men han var også den aller første til å ta den moderne trepleien i bruk da den ble introdusert i Europa. Den moderne trepleien, som i større grad var tuftet på et vitenskapelig kunnskapsgrunnlag, ble først introdusert av Dr. Alex Shigo ved New Hampshire universitetet i USA. Thorvaldsen var en av de aller første i Norge til å konvertere til den moderne trepleien sammen med sin gode venn Niels Hvass som drev planteskole og trepleie-virksomhet på meget høyt nivå i Danmark. Sammen med flere andre var Knut Thorvaldsen med å invitere Dr. Alex Shigo til Norge tidlig på 1980 tallet. Dette be et veiskille i tre faget i Norge med stor turbulens i fagmiljøet. Thorvaldsen gikk foran ved å legge sitt avanserte og dyrekjøpte trekirurgi-utstyr på hylla for godt, fordi naturen leger best sine sår med enklere hjelp, viste vitenskapen.

Knut Thorvaldsen var også en sterk forkjemper og debattant i kampen mot toppkapping av trær. Særlig var det toppkapping av trærne i Bygdøy allé og alleen på Stubljan ved Hvervenbukta som engasjerte fagmiljøet. Parkvesenet i Oslo kommune argumenterte med at toppkapping måtte til for at trærne skulle kunne forynges. Dette var en praksis som ble mye benyttet innenfor fruktdyrking, og særlig da hydrauliske arbeidsplattformer til arbeid i høyden ble mer og mer tilgjengelig. Parkvesenet i Oslo kommune skaffet seg tidlig slikt utstyr, og trær over store deler av byen ble raskt offer for toppkappingsiveren. Gjennom

kraftfulle engasjement og innlegg i både dagspressen og i fagbladet «Utemiljø» vant Thorvaldsen stadig flere og flere støttespillere. I Aftenposten og Utemiljø ble toppkapping av (pryd)trær nærmest bannlyst fra slutten av 1980 tallet og frem til noen år ut på 2000 tallet. Toppkapping av prydtrær har fått en ny oppblomstring, selv om omfanget er mindre. Kanskje på tide at vi vekker til live igjen det gamle trefaglige engasjementet til den bevegelsen som Knut Thorvaldsen var med å skape for rundt 50 år siden?

Som anleggsgartnermester var Thorvaldsen med i etableringen av mange vellykkede nyere treanlegg, eks trær plantet i forbindelse med utviklingen og byggingen av Aker brygge, Høyesteretts plass, Campus Universitetet på Blindern og mange flere.

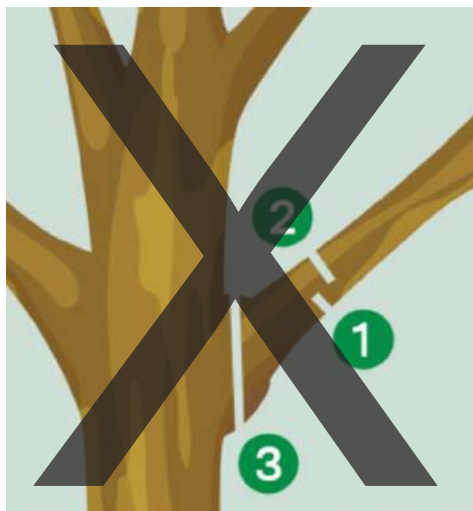
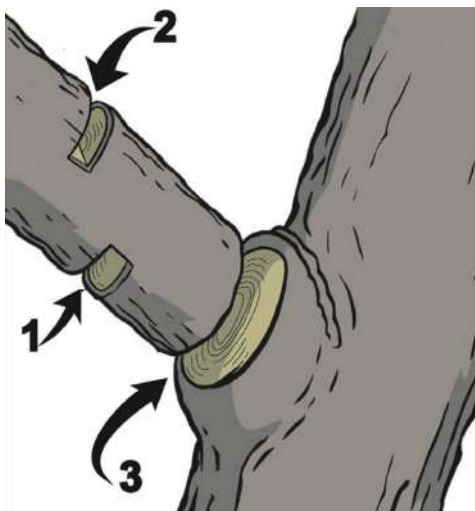
Knut Thorvaldsen var også en pådriver for å skaffe penger til mer forskning på trær. Han satt i mange år i styret til Nordisk forskningsfond for bytrær og sørget for at ubenyttede oppsparte fondsmidler fra de Nordiske anleggsgartnere ble overført til Nordisk Bytrefondet som nå har vokst seg til en anelig størrelse, fagområdet tatt i betraktning. Han satt også som styremedlem i Treets venner de første fem årene av foreningens liv, og han var med på å starte FAGUS. Med mer enn 50 års solid og engasjert virke for trærnes betydning, er Knut Thorvaldsen en verdig vinner av hedersprisen TREVENNEN 2024!

Knut Thorvaldsen mottar hedersprisen fra styreleder Eirik Rudi Wærner

FEIL OG FAKTA OM GOD BESKJÆRING

Ved riktig beskjæring heles i mange tilfeller sårflaten - om det gjøres riktig. Ved kutting av stor tunge grener, kan grene spjære, derfor kuttes grenen først lenger ut, slik tegningen fra Trepleieforum viser.

Dessverre er det mange som kutter langsmed stammen. Da skades grenkragen som muliggjør heling.

Se flere bilder på <https://treetsvenner.no/page/7/#jp-carousel-70385>

Hvis du er registrert spiller hos Norsk Tipping kan du be om at Treets Venner mottar 5 % av alle beløp du spiller for.

Neste gang du spiller kan du be din kommisjonær om å få knyttet ditt spillkort til foreningen –
[org.nummer 989 859 080](https://www.treetsvenner.no)

Be dine venner og bekjente om å gjøre det samme!

TREETS VENNER

Returadr.: Treets Venner c/o Det norske Hageselskap, Postboks 53 Manglerud, 0612 Oslo

NORGE P.P.

posten

TREETS VENNER

treetsvenner.no

facebook.com/treetsvenner